

EX-CASA ESTRUCH (PLASSA DE CATALUNYA)

Edifici municipal, ahont, baix el cuydado de la *Creu roja*, quedan allotjats y assistits els repatriats que venen de Filipinas.

(Inst. RUS, colaborador artístich de LA ESQUELLA)

dos sentits: en el de las tundas y en el de la instrucció que va proporcionarnos.

Al comensarse aquella funesta guerra, tothom anava a las palpentas. —¿Ahont es més lluny?— preguntava un. —¿A América ó a l' Habana?

—¿Cap ahont s' ha de tirar per anarhi?— deya un altre. —¿Cap a Mallorca?

Quí mes quí menos, ningú tenia de l' isla altra cosa que coneixements vago; tan vago, com un empleat espanyol, que ja es tot lo que s' pot dir.

Pero s' inauguraren las pallissas, y quedá immediatament obert el curs de geografia cubana.

La Vuelta-Abajo, el Camagüey, las Villas y la trocha del Júcaro se convertiren per nosaltres en noms familiars. De la *ciénaga* de Zapata 'n coneixíam tots els contorns y del Cauto la major part dels tributaris. Anavam—mentalment—de Baracoa a Batabanó ab tanta facilitat com de Puerto-Príncipe a Pinar del Río.

Teníam lo que vulgarment se diu l' isla a la mà.

—L' Habana es cap enllá—deyam:—Santiago cap aquí: per dalt hi ha Sagua y Matanzas; per baix Manzanillo y Cienfuegos...

¡Ay! ¡Tan fácil ens hagués sigut apoderarnos de 'n Máximo Gómez y de 'n Quintín Banderas com ens ho va ser apendre la geografia de la perla del mar caribe! *Otro gallo nos cantara...*

En fí, corremhi un vel y torném a lo que deyam.

Posats en la vía de la instrucció, vam dedicar-nos a las Filipinas, y també 'm vam sortir mestres en dos ó tres mesos y vuyt ó deu sumantas.

Vam saber lo qu' es l' isla de Luzón, lo qu' es la de Panay, ahont es Subic, ahont es Cavite, ahont es Ilo-Ilo...

Vam fernos un caudal preciosísim de termes geográfichs tan interessants com: Bacoór, Maragondón, Parañaque, la Laguna, Biac-na-bató, Salitrán, Calocoán, San Balandrán...

Vam enterarnos dels usos y costums dels visayas, dels tagalos, dels igorrotés, dels frares...

Vam adquirir, en pocas paraulas, una suma de ciencia imponderable, de la qual pochs mesos avants ni 'n teníam noticia, y ja ben sabís y ben estomacats, vam plegar.

Tres guerras, tres cursos de geografia. La ensenyantsa 'ns había sortit cara; pero lo que molta gent deya pera ensucrar l' amargor de la *factura*:

—Pitjor aquells que 's gastan un dineral en instruhirse, y surten d' estudi tan burros com quan van entrarhi.

Com de las cosas lo gran qué es comensarlas, tot just refets de las passadas fatigas escolars, se 'ns ha tornat a obrir una nova cátedra allá al quint infern.

Ara fa quatre días, del Transvaal ¿quí 'n sabia una paraula? Ningú.

Avuy, *gracias* a la guerra que 'l filántrop Chamberlain ha tingut a bé promoure al vell Kruger, estudiém el Transvaal y l' Orange y sabém ja d' aquests estats una infinitat de cosas.

Hem vist, dibuixadas, las poblacions de Pretoria y Joannesburg; hem recorregut, sobre 'l paper, la bahía de Delagoa y 'l port de Durbán; ens hem passejat, de *boquilla*, pel Natal, pel Basutoland, pel Bechuanaland, pel Macferland y per tots els *lands* dels alreduors; hem examinat, finalment, las fortificacions de Kimberley, las trincheras de Ladysmith, els reductes de Mafeking y 'ls trens blindats que van ó han d' anar de Co-